

Vergaderjaar 2008–2009

28 684

Naar een veiliger samenleving

Nr. 229

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKS-RELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 juni 2009

Hierbij bieden wij u het onderzoeksrapport Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB) 2008 aan.¹ Het rapport geeft weer in welke mate Nederlandse bedrijven slachtoffer zijn van criminaliteit. Het onderzoek dat aan het rapport ten grondslag ligt, is uitgevoerd in opdracht van de ministeries van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De MCB wordt sinds 2004 jaarlijks uitgevoerd. De monitor wordt onder andere gebruikt voor de voortgangsrapportages van het project Veiligheid begint bij Voorkomen (VbbV), dat onderdeel uitmaakt van pijler V (Veiligheid, stabiliteit en respect) van het Beleidsprogramma van het Kabinet.

Algemene bevindingen

De MCB 2008 laat een wisselend beeld zien. Op veel onderdelen heeft de eerder ingezette verbetering ten opzichte van 2004 zich doorgezet. In 2008 is het percentage bedrijven dat criminaliteit als een probleem ervaart in alle sectoren (bouw, detailhandel, horeca, transport en zakelijke dienstverlening) verder afgenomen. Het sterkst is daar sprake van in de transportsector, waar het percentage is gedaald van 38% in 2004 naar 25% in 2008. De tevredenheid over politieoptreden is toegenomen; ruim de helft van de bedrijven die contact hebben gehad met de politie naar aanleiding van een melding of aangifte is hierover (zeer) tevreden. Het percentage bedrijfsvestigingen dat het slachtoffer werd van één of meerdere vormen van criminaliteit ligt in alle sectoren lager dan in 2004 (varierend van 6% lager in de horeca tot 26% lager in de transportsector).

Echter, deze MCB laat een sterke toename zien in het aantal diefstallen in de detailhandel. Waar het aantal diefstallen in de detailhandel in 2004 geschat werd op 1 500 000, was dit in 2007 gedaald naar 974 000 en is de schatting voor 2008 een stijging tot 1 727 000.

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

De totale schade van criminaliteit in de vijf onderzochte sectoren wordt geschat op 622 miljoen euro. De totale schade is wel 9% lager dan in 2004, maar ten opzichte van 2007 is sprake van een toename tot 10%.

De conclusie kan getrokken worden dat de doelstellingen ten aanzien van criminaliteit tegen het bedrijfsleven deels zijn behaald. Bij veel delicten en branches heeft de daling zich doorgezet, zij het in een minder sterk tempo. De trendbreuk die zichtbaar is in de detailhandel is voor ons reden tot zorg. Uit deze MCB blijkt het aantal diefstallen te zijn gestegen. Intensivering van preventieve maatregelen zoals cameratoezicht, veiligheidsscans en het voorkomen van fraude en diefstal door eigen medewerkers is daarom noodzakelijk.

Diefstal in de detailhandel

Een nadere analyse van de diefstallen in de detailhandel wijst uit dat in 2008 net als in 2007 een groot deel van de winkeliers (77% ofwel 127 000 detailhandelszaken) niet (72%) of slechts één keer (5%) te maken heeft gehad met diefstal. De toename in het aantal diefstallen concentreert zich bij een beperkte groep bedrijven die reeds in hoge mate (100 keer of meer) te maken hebben met diefstallen. Uit de cijfers kan worden afgeleid dat 64% van de diefstallen plaatsvindt in zo'n 2% van de bedrijfsvestigingen. Het gaat hierbij om ongeveer 3 500 vestigingen en het zijn met name supermarkten, drogisterijen, kledingzaken en bouwmarkten die veel vaker deel uitmaken van deze groep. Het gemiddelde aantal diefstallen per bedrijfsvestiging waar diefstal plaatsvond is in 2008 dan ook sterk toegenomen (van gemiddeld 24,0 keer in 2007 naar gemiddeld 37,7 keer in 2008). Met vertegenwoordigers van deze branches onderzoeken wij inmiddels al welke extra preventieve maatregelen getroffen kunnen worden om het grote aantal diefstallen in deze categorie bedrijven terug te dringen. In juni vindt een expertmeeting plaats met de veiligheidsmanagers van de veel getroffen bedrijven. De uitkomsten van deze expertmeeting worden benut bij het opstellen van een plan van aanpak om het aantal diefstallen in de detailhandel terug te dringen.

Het totale schadebedrag van deze diefstallen in de detailhandel wordt in 2008 geschat op ongeveer 140 miljoen euro, een afname van 4% ten opzichte van 2004. In 2007 bedroeg de geschatte schade echter nog 114 miljoen euro. Het gemiddelde schadebedrag per diefstal lag in 2008 16% lager dan in 2004 en 30% lager dan in 2007. Het lijkt erop dat er vaker wordt gestolen, maar voor kleinere bedragen per keer.

In het derde convenant Aanpak Winkelcriminaliteit (november 2008) hebben overheid en bedrijfsleven gezamenlijk maatregelen afgesproken om de diefstal in de detailhandel aan te pakken. Hierbij wordt ook geïnvesteed in de aanpak van interne fraude door eigen werknemers. Preventieve maatregelen, in het bijzonder bij de groep bedrijven die vaak slachtoffer worden, moeten genomen worden om het aantal diefstallen terug te dringen. Het uitbreiden van de mogelijkheden voor cameratoezicht is hierbij één van de middelen¹, net als de recent geïntroduceerde plaatselijke websites waarop aangesloten ondernemers kunnen zien aan welke personen uit de omgeving een collectief winkelverbod is opgelegd of wie daarvoor in aanmerking kunnen komen.

Met de reeds afgesproken maatregelen en de extra inzet willen we bereiken dat het aantal diefstallen in de detailhandel weer substantieel daalt.

¹ Kamerstukken II 2008/2009, 28 684, nr. 192.

Geweld

Het percentage bedrijven dat in 2008 in aanraking kwam met geweldsdelicten is in vergelijking met 2004 fors gedaald in de sectoren detailhandel (16% minder), transport (42% minder) en zakelijke dienstverlening (22% minder). In de bouwsector en in de horeca veranderde het percentage bedrijven dat te maken kreeg met geweldsdelicten niet significant.

Het percentage bedrijven in de detailhandel dat met geweld geconfronteerd werd lag in 2008 wel hoger dan in 2007. Eerder informeerden wij uw Kamer reeds over de stijging in het aantal overvallen, vooral ook in de detailhandel, en de maatregelen die daartegen door publieke en private partijen worden ingezet¹.

Overige delicten

De raming van het aantal inbraken is in alle sectoren afgenomen in vergelijking met 2004. De sector transport laat voor alle typen delicten een daling zien.

Het delict vernielingen is in 2008 de meest voorkomende vorm van criminaliteit in de sectoren horeca en zakelijke dienstverlening. In het Actieplan Veilig Ondernemen deel 3 wordt aan vernielingen extra aandacht besteed in het project Vernieling in en om de horeca.

Voor 2008 bedroeg het percentage bedrijfsvestigingen dat te maken heeft gehad met interne criminaliteit 5%. In de detailhandel is dit percentage toegenomen van 7% in 2006 naar 8% in 2008. Binnen deze sector is het vooral de supermarktbranche die hoog scoort: zo'n 30% van de supermarkten geeft aan last te hebben van interne criminaliteit tegen 24% in 2006 en 23% in 2007. In samenwerking met de stichting Fraude Aanpak Detailhandel wordt het gebruik van het waarschuwingregister dit jaar verder uitgebreid, zoals afgesproken in het kader van het derde convenant Aanpak Winkelcriminaliteit. Met dit register kan een winkelier nagaan of een sollicitant zich in het recente verleden heeft schuldig gemaakt aan diefstal bij een andere onderneming.

Melding en aangifte bij de politie

Van de bedrijven die te maken hadden met criminaliteit heeft 60% in 2008 van één of meer delicten melding² gemaakt bij de politie. In 2004 was dit percentage 67%. Daarnaast heeft slechts 8% van de bedrijven van één of meer delicten ook daadwerkelijk aangifte gedaan bij de politie tegenover 11% in 2004. Nadere analyse laat zien dat er een verschil in meldingsgedrag is bij inbraak en andere vormen van criminaliteit. In alle sectoren wordt inbraak vaker gemeld dan de andere delicten: 86%. Van alle bedrijven die te maken krijgen met geweld, meldt 54% dit. Diefstal wordt in minder dan de helft van de gevallen (48%) gemeld. In het derde convenant Aanpak Winkelcriminaliteit wordt met het project overlastdonatie de aangiftebereidheid van winkeliers gestimuleerd door hen te compenseren voor de indirecte schade die ontstaat door het aanhouden van de verdachte en de administratieve afhandeling van de aangifte.

Bij het aanbieden van haar jaarverslag heeft Detailhandel Nederland een oproep gedaan het aangiftebeleid te verbeteren. Zij constateert dat winkeliers overwegen te stoppen met het doen van aangifte. Het is van groot belang dat winkeliers aangifte doen van strafbare feiten. Zonder aangifte kan er immers geen opsporingsonderzoek en geen vervolging plaatsvinden. In het derde convenant Aanpak Winkelcriminaliteit is onder meer afgesproken dat de politie en het ministerie van Binnenlandse Zaken en

¹ Kamerstukken II 2008/2009, 28 684, nr. 210.

² Daadwerkelijk aangifte doen houdt in dat een proces-verbaal of een standaard aangifteformulier is opgemaakt en ondertekend. Het melden van een delict is het op de hoogte stellen van de politie in de breedste zin van het woord. Het doen van aangifte valt hier dus formeel binnen.

Koninkrijksrelaties bezien of het standaard «aangifteformulier met bekende dader» aanpassing behoeft. Indien nodig zal een aangepast model beschikbaar worden gesteld. Het aangifteproces is ook onderwerp van gesprek op de eerder genoemde expertmeeting met vertegenwoordigers van bedrijven.

De tevredenheid over het optreden van de politie is sinds 2004 toegenomen. Ruim de helft (54%) van alle bedrijven die contact hebben gehad met de politie naar aanleiding van een melding of aangifte, is hierover (zeer) tevreden, tegenover 50% in 2004.

Preventieve maatregelen

Verreweg de meeste bedrijven lijken zich goed bewust te zijn van het feit dat ze slachtoffer kunnen worden van criminaliteit. Bijna driekwart (73%) van de bedrijven neemt preventieve maatregelen. Van alle bouwbedrijven is dit 63%. In de vier andere sectoren ligt dit aandeel hoger (detailhandel 80%, dienstverlening 72%, horeca 76% en transport 73%).

Bedrijven nemen meestal maatregelen met technische middelen en kiezen bijvoorbeeld voor het aanleggen van een alarm. Ook brengen veel bedrijven extra sloten aan op de deur en/of zetten camera's in. Het deel van de bedrijven dat advies inwint over preventie ligt rond de 20%, terwijl zo'n 5% deelneemt aan preventieve projecten. Hierin zien wij ruimte voor verbetering.

In het Actieplan Veilig Ondernemen deel 3 wordt samen met het bedrijfsleven extra aandacht besteed aan preventie in het project Veiligheid van kleinere bedrijven. Het ministerie van Economische Zaken stelt hiervoor € 24 miljoen beschikbaar. Ondernemers met maximaal 10 fte personeel kunnen een gratis veiligheidsadvies krijgen. Vervolgens kunnen zij 50% subsidie krijgen op de investeringen die uit het veiligheidsadvies volgen. Aan de hand van de resultaten van de pilotperiode, die op 1 februari 2009 van start is gegaan, wordt de landelijke subsidieregeling vormgegeven. Uw Kamer wordt in augustus geïnformeerd over de resultaten van de pilots en de vormgeving van de landelijke uitrol die na de zomer van start zal gaan. Zodoende hebben alle kleine bedrijven in Nederland nog dit jaar de gelegenheid om met steun van de overheid (extra) preventieve maatregelen te treffen op basis van een op maat gesneden advies.

Een middel dat al enige jaren zijn effectiviteit aantoont is het Keurmerk Veilig Ondernemen. Bij winkelgebieden en bedrijventerreinen die samen met partners gekozen hebben tot invoering van het keurmerk neemt bedrijfsschade af en het image verbetert. Bedrijventerreinen en winkelgebieden komen voor certificatie in aanmerking als zij een aantal structurele maatregelen op het gebied van veiligheid treffen. Samenwerking tussen verschillende organisaties staat hierbij centraal.

Tot slot

Bij overvallen maakt de ernst van het gepleegde feit een een stevige aanpak noodzakelijk. Voor relatief lichtere vergrijpen als winkeldiefstal zorgt de huidige omvang dat ook hier stevig optreden geboden is. Met stevig optreden doelen wij niet alleen op de geïntensiveerde inzet van politie en justitie, zoals bijvoorbeeld bij de recente overvalaanpak in de regio Midden-West Brabant waar het OM en de politie extra capaciteit hebben vrijgemaakt toen het aantal overvallen toenam. Een afname van criminaliteit tegen het bedrijfsleven vergt een gezamenlijke inspanning van overheid en bedrijfsleven. In nauwe samenwerking met de veelgetroffen bedrijven werken wij op dit moment aan een plan van aanpak

voor het tegengaan van diefstal in de detailhandel. Zij worden hierbij aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor het nemen van preventieve maatregelen. Het kabinet spant zich in om barrières die ondernemers hierbij ondervinden weg te nemen. Zo vindt bijvoorbeeld via het ministerie van Economische Zaken na de zomer de landelijke uitrol plaats van het veiligheidsadvies, zodat ook kleine bedrijven de gelegenheid krijgen met steun van de overheid gericht extra preventieve maatregelen te treffen.

De staatssecretaris van Justitie,
N. Albayrak

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
G. ter Horst